

УДК 342.9:351.86:378(477:4-6ЄС)

DOI <https://doi.org/10.32782/cuj-2026-1-6>**Зозуля Євген Вікторович**

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри державно-правових дисциплін

Навчально-наукового інституту права та соціального менеджменту

Донецького державного університету внутрішніх справ

ORCID: h0000-0002-8114-1133

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ: ІНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ ВИМІР

У статті здійснено комплексне дослідження інституційно-правових засад європейської інтеграції системи підготовки фахівців для сектору безпеки і оборони України в умовах воєнного стану та повоєнної трансформації держави. Обґрунтовано, що сучасні безпекові виклики мають комплексний характер і охоплюють воєнний, правоохоронний, розвідувальний, кібербезпековий та гуманітарний виміри, що зумовлює необхідність підготовки кадрів нового типу. Доведено необхідність переходу від традиційної відомчо-орієнтованої моделі до інтегрованої міжвідомчої системи підготовки, сумісної з європейськими та євроатлантичними стандартами, заснованої на принципах функціональної взаємодії, інституційної сумісності та спільних професійних компетентностей.

Проаналізовано діяльність Європейського коледжу безпеки та оборони (ESDC), Агентства Європейського Союзу з підготовки правоохоронних органів (CEPOL), підходи Європейського Союзу до суддівської та правничої підготовки, а також досвід НАТО у межах програми Defense Education Enhancement Programme (DEEP), що спрямована на модернізацію системи військової освіти та розвиток інституційної спроможності держав-партнерів. Визначено основні напрями нормативно-правового та організаційного вдосконалення національної системи безпекової освіти, зокрема впровадження міжвідомчих освітніх стандартів, розвиток модульних програм підготовки та механізмів взаємного визнання результатів навчання.

Зроблено висновок, що європейська інтеграція системи підготовки фахівців для сектору безпеки і оборони України має розглядатися як складова інституційної модернізації держави, посилення її обороноздатності, підвищення стійкості до сучасних загроз та забезпечення ефективного функціонування сектору безпеки і оборони в умовах тривалої трансформації. Підкреслено, що успішна імплементація європейських підходів сприятиме формуванню єдиного безпекового освітнього простору та підвищенню рівня професійної мобільності фахівців.

Ключові слова: сектор безпеки і оборони, європейська інтеграція, міжвідомча професійна підготовка, національна система безпекової освіти, інституційна сумісність, професійна освіта, воєнний стан, європейські та євроатлантичні стандарти, модернізація держави.

Zozulya E.V. European integration of the training system for security and defense sector specialists of Ukraine: the institutional and legal dimension

The article provides a comprehensive study of the institutional and legal foundations of the European integration of the training system for specialists in Ukraine's security and defense sector under martial law and in the context of the state's post-war transformation. It is substantiated that contemporary security challenges are complex in nature and encompass military, law enforcement, intelligence, cybersecurity, and humanitarian dimensions, which necessitates the training of a new type of personnel. The need to shift from a traditional department-oriented model to an integrated interagency training system is justified; such a system should be compatible with European and Euro-Atlantic standards and based on the principles of functional interaction, institutional compatibility, and shared professional competencies.

The activities of the European Security and Defence College (ESDC), the European Union Agency for Law Enforcement Training (CEPOL), as well as the European Union's approaches to judicial and legal training, and NATO's experience within the Defense Education Enhancement Programme (DEEP), aimed at modernizing military education systems and strengthening the institutional capacity of partner states, are analyzed. The main directions

© Зозуля Є. В., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

for improving the regulatory and organizational framework of the national security education system are identified, including the introduction of interagency educational standards, the development of modular training programs, and mechanisms for mutual recognition of learning outcomes.

It is concluded that the European integration of the training system for specialists in Ukraine's security and defense sector should be considered as a component of the state's institutional modernization, strengthening of its defense capability, enhancement of resilience to modern threats, and ensuring the effective functioning of the security and defense sector under conditions of long-term transformation. It is emphasized that the successful implementation of European approaches will contribute to the formation of a unified security education space and increase the level of professional mobility of specialists.

Key words: security and defense sector, European integration, interdepartmental professional training, national security education system, institutional compatibility, professional education, martial law, European and Euro-Atlantic standards, modernization of the state.

Вступ. Повномасштабна збройна агресія російської федерації проти України актуалізувала проблему кадрового забезпечення сектору безпеки і оборони як одного з ключових чинників стійкості держави, її обороноздатності та спроможності до тривалого функціонування в умовах війни. Сучасні загрози мають комплексний характер і охоплюють воєнний, правоохоронний, розвідувальний, інформаційний, кібернетичний, гуманітарний та правосудний виміри. За таких умов ефективність функціонування сектору безпеки і оборони визначається не лише рівнем матеріально-технічного забезпечення, а й якістю професійної підготовки кадрів, їхньою міжвідомчою сумісністю та готовністю до спільного реагування.

Відповідно до Закону України «Про національну безпеку України» сектор безпеки і оборони охоплює систему органів державної влади, військових формувань, правоохоронних і розвідувальних органів, сили цивільного захисту, оборонно-промисловий комплекс, а також громадян та об'єднання громадян, які добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки [1]. Такий підхід свідчить, що підготовка фахівців для цієї сфери не може залишатися виключно внутрішньовідомчим завданням, а має розглядатися як складова загальнодержавної політики у сфері національної безпеки та оборони.

Разом з тим, стратегія національної безпеки України закріплює інтеграцію до європейського та євроатлантичного безпекового простору як один із фундаментальних пріоритетів державної політики [2]. Це означає, що модернізація системи підготовки фахівців для сектору безпеки і оборони має здійснюватися в логіці

інституційного зближення України з Європейським Союзом (далі ЄС) та НАТО.

Матеріали та методи. У сучасній українській правничій, безпековій та управлінській науці проблематика підготовки кадрів для сектору безпеки і оборони посідає важливе місце. В. В. Сокурєнко обґрунтовує, що підготовка кадрів для сектору безпеки і оборони є однією з базових передумов забезпечення національної безпеки України, а її модернізація має ґрунтуватися на принципах професіоналізації, спеціалізації, індивідуалізації навчання та впровадження нової культури безпеки, сформованої з урахуванням стандартів ЄС і НАТО [3, с. 209–214].

Окрім праць В. В. Сокурєнка, науковий інтерес для зазначеної проблематики дослідження становить наукова розвідка С. В. Сьоміна та О. О. Резнікової, в якій розглянуто проблеми реформування системи підготовки кадрів для сектору безпеки і оборони України та наголошено на необхідності її системної модернізації, міжвідомчої координації й стратегічного управління [4]. Важливим є також підхід Ю. В. Пунди, який акцентує увагу на освіті як ключовій інвестиції в розвиток людського капіталу сектору безпеки і оборони України [5]. Вагоме значення має праця С. Т. Полторака, присвячена трансформації системи військової освіти України на шляху до досягнення стандартів НАТО, де обґрунтовано необхідність оновлення змісту військової освіти та її інституційного зближення з євроатлантичними підходами [6].

У новітніх дослідженнях також наголошується, що національна та міжнародна співпраця у підготовці кадрів сектору безпеки і оборони має розглядатися як цілісна

організаційно-педагогічна система, що поєднує інституційну взаємодію, адаптацію освітніх програм та імплементацію кращих зарубіжних практик [7]. Водночас інституційно-правовий вимір європейської інтеграції системи підготовки фахівців для сектору безпеки і оборони України досі не дістав комплексного та системного висвітлення, що й зумовлює актуальність обраної тематики.

Методологічну основу статті становить сукупність загальнонаукових і спеціально-юридичних методів пізнання. Використано діалектичний, системний, формально-юридичний, порівняльно-правовий та логіко-семантичний методи, що дало змогу поєднати аналіз національних нормативно-правових актів із дослідженням офіційних документів ЄС та НАТО.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному державно-правовому осмисленні європейських інституційних моделей підготовки фахівців для сектору безпеки і оборони як складової ширшого процесу інституційної трансформації національної безпекової системи. У статті міжвідомча професійна підготовка розглядається як самостійний об'єкт правового та організаційного регулювання.

Метою статті є комплексне визначення інституційно-правових орієнтирів європейської інтеграції системи підготовки фахівців для сектору безпеки і оборони України на основі аналізу сучасних європейських та євроатлантичних моделей міжвідомчої професійної підготовки, а також формулювання практичних пропозицій щодо їх імплементації у національну систему безпекової освіти.

Результати. Передусім зазначимо, що сучасний європейський підхід до підготовки фахівців для сектору безпеки і оборони базується на концепції *integrated approach*, відповідно до якої військовий, цивільний, правоохоронний, прикордонний, правосудний, гуманітарний та кібербезпековий компоненти розглядаються як функціонально взаємопов'язані елементи єдиного безпекового середовища. Зокрема, у стратегічному документі Європейського Союзу «Стратегічний компас» (*A Strategic Compass for Security and Defence*), викладено спільне бачення оборонної та безпекової політики об'єднання до 2030 року, закріплено

пріоритети посилення стійкості, розвитку спроможностей, кризового реагування та партнерств у сфері безпеки [8].

Аналіз організаційної складової дозволяє визначити, що ключовим інституційним майданчиком Європейського Союзу у сфері підготовки персоналу для реалізації Спільної політики безпеки і оборони (CSDP) є Європейський коледж безпеки та оборони (*European Security and Defence College, ESDC*). Він заснований у 2005 році для надання освіти стратегічного рівня в межах Спільної політики безпеки та оборони ЄС і функціонує як автономний орган Європейського Союзу та об'єднує цивільні й військові освітні заклади, академії, університети та інші установи, пов'язані з формуванням європейської безпекової політики. Мережа ESDC пропонує різноманітні навчальні програми та курси, які охоплюють кілька основних напрямів: оборона та безпека, керівництво й управління, участь у місіях Євросоюзу, кібербезпека, міжнародне співробітництво тощо.

У цьому контексті імплементація євроатлантичних стандартів у національну систему військової освіти отримала суттєву інтенсифікацію завдяки інституційній інтеграції дев'яти українських вищих військових навчальних закладів (ВВНЗ) до мережі Європейського коледжу безпеки та оборони (ESDC) у травні 2025 року. Даний процес виступає фундаментальним детермінантом трансформації професійної підготовки в Збройних Силах України (далі ЗСУ), забезпечуючи перехід до вищих рівнів оперативної взаємосумісності з державами-партнерами та розширюючи архітектуру інституційних можливостей освітньої галузі.

Характеризуючи нормативно-правову складову, варто відзначити стратегічний документ ЄС *EUCTG-EUMTG Strategic Guidance on CSDP Training*. Він детермінує пріоритети та стандарти підготовки персоналу для цивільних і військових місій у межах Спільної політики безпеки та оборони (CSDP). Зокрема, документ регламентує, що навчання має бути стратегічно орієнтованим, системно скоординованим і спрямованим на представників держав-членів, інституцій ЄС, а також безпосередній склад місій та операцій [9].

Окрему увагу в контексті освітнього забезпечення варто приділити Training Catalogue 2025–2026, який є засадничим програмним документом Європейського коледжу безпеки та оборони (ESDC). Каталог регламентує перелік спеціалізованих навчальних курсів, семінарів та тренінгів, спрямованих на підготовку фахівців у сфері Спільної політики безпеки та оборони (CSDP). Зміст документа охоплює широкий спектр актуальних безпекових напрямів, зокрема: стратегічне управління кризами, протидію гібридним загрозам і тероризму, забезпечення кіберстійкості та захист критичної інфраструктури. Крім того, освітня траєкторія включає питання міжнародного гуманітарного права, цивільно-військового співробітництва та реформування сектору безпеки (SSR) [10].

Окремого наукового та прикладного значення для України набуває релевантний досвід Європейського Союзу щодо підготовки фахівців у сфері реформування сектору безпеки (Security Sector Reform, SSR). Маємо на увазі, що у межах європейської освітньої парадигми спеціалізована курсова підготовка розглядається не лише як механізм підвищення кваліфікації, а як фундаментальний інструмент формування та уніфікації спільних професійних стандартів [11].

Маємо підкреслити, що інтеграція SSR-компонентів у навчальні плани військових закладів дозволяє реалізувати декілька стратегічних завдань:

– інституційна конвергенція: узгодження національних підходів до управління оборонним сектором із принципами «доброго врядування» (good governance), що є критичним для забезпечення прозорості та демократичного цивільного контролю;

– стандартизація компетенцій: впровадження єдиної термінологічної та методологічної бази, що сприяє безбар'єрній взаємодії українських військовослужбовців із представниками оборонних інституцій держав-членів ЄС;

– аксіологічний аспект: засвоєння ціннісних орієнтирів європейської безпекової спільноти, де професійна етика та верховенство права виступають невід'ємними складниками військової ідентичності.

Таким чином, імплементація освітніх програм за напрямом SSR виступає каталізатором системної модернізації, зокрема, ЗСУ. Це створює підґрунтя для переходу від пострадянської моделі підготовки до гнучкої, адаптивної системи, здатної ефективно реагувати на гібридні загрози та інтегруватися в архітектуру колективної безпеки Європи.

У межах правоохоронного сегмента особливої актуальності набуває досвід Агентства Європейського Союзу з підготовки співробітників правоохоронних органів (CEPOL). Дана інституція виступає ключовим модератором обміну професійними знаннями та інтенсифікації міжвідомчого співробітництва держав-членів ЄС, забезпечує розвиток співробітництва та обміну знаннями між представниками правоохоронних органів держав-членів ЄС через очні курси, вебінари, онлайн-модулі, навчальні візити, програми обміну та цифрові освітні платформи [12].

На нашу думку, фундаментальне значення для модернізації системи підготовки правоохоронних кадрів України мають такі аспекти діяльності CEPOL:

1. Децентралізована мережева модель навчання. На відміну від класичних закритих академічних структур, CEPOL функціонує як динамічна мережа, що консолідує потенціал національних поліцейських академій країн ЄС. Така архітектура дозволяє ефективно інтегрувати автентичні національні практики в єдиний корпус загальноєвропейських стандартів підготовки.

2. Цифровізація та інноваційні освітні екосистеми. Використання спеціалізованої платформи LEEEd (Law Enforcement Education) забезпечує безперервний доступ до верифікованої бази знань та вебінарів для понад 36 000 фахівців, що свідчить про високу масштабованість та інклюзивність освітнього процесу.

3. Інструменти професійної мобільності. Реалізація Європейської програми обміну є одним із найбільш дієвих механізмів трансферу практичного досвіду. Вона дозволяє співробітникам правоохоронних органів здійснювати імерсивне вивчення оперативних методів безпосередньо в правоохоронних структурах країн-партнерів.

4. Стратегічне планування на основі аналізу потреб (EU STNA). Навчальний контент агентства базується на результатах Стратегічної оцінки потреб у підготовці (EU Strategic Training Needs Assessment). Такий підхід гарантує високу адаптивність курсів до динамічної архітектури сучасних безпекових загроз.

До цього необхідно додати, що Україна демонструє високий рівень залученості до проєктів CEPOL, зокрема в частині підготовки фахівців Національної поліції, Державної прикордонної служби та судової експертизи.

Пріоритетними напрямками професійної взаємодії виступають: протидія організованій злочинності, тероризму та радикалізації; зміцнення кібербезпеки та розвиток цифрових компетенцій; боротьба з транскордонною торгівлею людьми та нелегальною міграцією; імплементація стандартів захисту прав людини та фундаментальних свобод.

Резюмуючи, можна зазначити, що досвід CEPOL підтверджує тезу, що стабільність міжнародної безпеки детермінується рівнем взаємосумісності (interoperability) правоохоронних систем. Досягнення такої синергії можливе лише через розбудову спільного освітнього простору та уніфікацію професійної підготовки на міжнародному рівні [13, с. 186].

У правничому вимірі важливим орієнтиром є стратегія суддівської та правничої підготовки Європейського Союзу. Як приклад, у документі Європейської Комісії “Ensuring justice in the EU – a European judicial training strategy for 2021–2024” підкреслено, що якісна підготовка суддів, прокурорів та інших правничих професій є необхідною умовою належного функціонування простору свободи, безпеки і правосуддя [14].

Разом із тим, додатковим орієнтиром для України є євроатлантичний досвід модернізації професійної військової освіти. Зокрема, у статті канадського науковця П. Жолікера обґрунтовано, що програма НАТО «Удосконалення військової освіти» (Defence Education Enhancement Program – DEEP) спрямована на розвиток інтелектуальної сумісності, модернізацію професійної військової освіти та інституційну трансформацію освітнього середовища в державах-партнерах [15, с. 109–119].

На офіційному сайті НАТО також наголошується, що DEEP допомагає модернізувати та професіоналізувати інституційну структуру військової освіти партнерів [16].

Таким чином, аналіз та узагальнення європейських та євроатлантичних підходів дає підстави для формулювання декілька практично орієнтованих напрямів удосконалення національної системи підготовки фахівців для сектору безпеки і оборони України. Серед них: створення сталої міжвідомчої платформи підготовки; розвиток модульної системи спільної підготовки; формування механізмів взаємного визнання результатів навчання; запровадження уніфікованих критеріїв оцінювання міжвідомчих компетентностей.

Також за напрямом нормативно-правового вдосконалення у контексті подальшої європейської інтеграції доцільним видається закріплення на нормативному рівні поняття міжвідомчої підготовки фахівців для сектору безпеки і оборони, визначення її принципів, суб'єктного складу, базових компетентностей та механізмів координації. Важливим є також розроблення рамкових стандартів спільної підготовки для різних категорій персоналу, що забезпечить узгодженість освітніх результатів між відомчими системами.

Висновки. Таким чином, проведене дослідження дозволяє зробити висновок що, європейська інтеграція системи підготовки фахівців для сектору безпеки і оборони України повинна розглядатися як складова ширшої інституційної трансформації держави. Європейські та євроатлантичні моделі підготовки кадрів переконливо свідчать, що сучасна система безпекової освіти має ґрунтуватися на принципах міжвідомчої взаємодії, функціональної інтеграції, мережевої інституційності та формування спільної професійної культури.

Для України це означає необхідність переходу від переважно відомчо-замкнених моделей навчання до інтегрованої системи підготовки, здатної забезпечити координацію між силами оборони, правоохоронними органами, органами правосуддя, прикордонними, розвідувальними та кібербезпековими структурами. Імплементація кращих практик ESDC,

CEPOL, європейської суддівської підготовки та програм модернізації професійної військової освіти створює реальні передумови для формування нової якості кадрового потенціалу сектору безпеки і оборони України.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання сформульованих положень для вдосконалення нормативно-правового та організаційного

забезпечення системи підготовки фахівців для сектору безпеки і оборони України. Висновки дослідження можуть бути враховані під час підготовки відомчих і міжвідомчих програм підвищення кваліфікації, розроблення концептуальних документів у сфері безпекової освіти, а також у процесі оновлення змісту підготовки в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Література

1. Про національну безпеку України : Закон України від 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2018. № 31. Ст. 241.
2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України від 14 верес. 2020 р. № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>
3. Сокурєнко В. В. Підготовка кадрів для сектору безпеки і оборони як передумова забезпечення національної безпеки України. *Право і безпека*. 2021. № 3 (82). С. 209–218. DOI: 10.32631/pb.2021.3.24
4. Сьомін С. В., Резнікова О. О. Проблеми реформування системи підготовки кадрів для сектору безпеки і оборони України. *Стратегічна панорама*. 2017. № 1. С. 67–73. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Stra_2017_1_12
5. Пунда Ю. В. Освіта – головна інвестиція в розвиток людського капіталу сектору безпеки і оборони України. *Наука і оборона*. 2018. № 1. С. 31–40. URL: <https://nio.nuou.org.ua/article/view/176634/200175>
6. Полторак С. Т. Трансформація системи військової освіти України на шляху до досягнення стандартів НАТО. *Наука і оборона*. 2018. № 2. С. 3–10. URL: <https://nio.nuou.org.ua/article/view/163726/211276>
7. Богуславський В. В. Організаційно-педагогічні засади національної та міжнародної співпраці у підготовці кадрів сектору безпеки і оборони. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*. 2025. Вип. 12 (199). С. 23–27. DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.12\(199\).04](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.12(199).04)
8. A Strategic Compass for Security and Defence. Brussels : Council of the European Union, 2022. URL: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/strategic_compass_en3_web.pdf
9. Council of the European Union. EUCTG-EUMTG Strategic Guidance on CSDP Training. Brussels, 2023.
10. European Security and Defence College. Training Catalogue 2025–26. Brussels, 2025. URL: https://www.esdc.europa.eu/document/download/2ee0ef54-da97-4190-a6a6-f648bf451cab_en?filename=2025-220%20ESDC%20Training%20Catalogue%202025-26.pdf&prefLang=pt
11. European Security and Defence College. Core Course on Security Sector Reform (SSR): Course Curriculum. 2021. URL: <https://esdc.europa.eu/en/listapi/2021-064%20Course%20Curriculum%20-%20Core%20Course%20on%20SSR.pdf>
12. European Union Agency for Law Enforcement Training (CEPOL). Consolidated Annual Activity Report 2024. 2025. URL: <https://www.cepol.europa.eu/documents/consolidated-annual-activity-report-2024>
13. Lopatynska I. Modern technologies for training and advanced training of Police Officers. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*. 2021. № 1 (1). С. 182–188. DOI: <https://doi.org/10.32366/2709-9261-2021-1-1-182-188>
14. Ensuring justice in the EU – a European judicial training strategy for 2021–2024 : Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. COM(2020) 713 final. Brussels, 2020. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0713>
15. Jolicœur P. Defense Education Enhancement Program in Ukraine: The Limits of NATO's Education Program. *Connections: The Quarterly Journal*. 2018. Vol. 17, No. 3. P. 109–119. DOI: 10.11610/Connections.17.3.08
16. NATO. Defence Education Enhancement Programme (DEEP). URL: <https://www.nato.int/en/what-we-do/partnerships-and-cooperation/defence-education-enhancement-programme-deep>

References

1. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy [On the national security of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 21 cherv. 2018 r. № 2469-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR). 2018. № 31. St. 241 [in Ukrainian].
2. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 14 veresnia 2020 roku “Pro Stratehiiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy” [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of September 14, 2020 “On the National Security Strategy of Ukraine”]: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 14 veres. 2020 r. № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text> [in Ukrainian].
3. Sokurenko, V. V. (2021) Pidhotovka kadriiv dlia sektoru bezpeky i oborony yak peredumova zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Training personnel for the security and defense sector as a prerequisite for ensuring the national security of Ukraine]. *Pravo i bezpeka*. № 3 (82). S. 209–218. DOI: 10.32631/pb.2021.3.24 [in Ukrainian].
4. Somin, S. V., Reznikova, O. O. (2017) Problemy reformuvannia systemy pidhotovky kadriiv dlia sektoru bezpeky i oborony Ukrainy [Problems of reforming the training system for the security and defense sector of Ukraine]. *Stratehichna panorama*. № 1. S. 67–73. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Stpa_2017_1_12 [in Ukrainian].
5. Punda, Yu. V. (2018). Osvita – holovna investytsiia v rozvytok liudskoho kapitalu sektoru bezpeky i oborony Ukrainy [Education is the main investment in the development of human capital in the security and defense sector of Ukraine]. *Nauka i oborona*. № 1. S. 31–40. URL: <https://nio.nuou.org.ua/article/view/176634/200175> [in Ukrainian].
6. Poltorak, S. T. (2018) Transformatsiia systemy viiskovoi osvity Ukrainy na shliakhu do dosiahnennia standartiv NATO [Transformation of Ukraine’s military education system towards achieving NATO standards]. *Nauka i oborona*. № 2. S. 3–10. URL: <https://nio.nuou.org.ua/article/view/163726/211276> [in Ukrainian].
7. Bohuslavskiy, V. V. (2025). Orhanizatsiino-pedahohichni zasady natsionalnoi ta mizhnarodnoi spivpratsi u pidhotovtsi kadriiv sektoru bezpeky i oborony [Organizational and pedagogical principles of national and international cooperation in the training of personnel in the security and defense sector]. *Naukovyi chasopys Ukrainskoho derzhavnogo universytetu imeni Mykhaila Drahomanova*. Vyp. 12 (199). S. 23–27. DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.12\(199\).04](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.12(199).04) [in Ukrainian].
8. A Strategic Compass for Security and Defence. Brussels : Council of the European Union. (2022). URL: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/strategic_compass_en3_web.pdf
9. Council of the European Union. EUCTG-EUMTG Strategic Guidance on CSDP Training. Brussels. (2023).
10. European Security and Defence College. Training Catalogue 2025–26. Brussels. (2025). URL: https://www.esdc.europa.eu/document/download/2ee0ef54-da97-4190-a6a6-f648bf451cab_en?filename=2025-220%20ESDC%20Training%20Catalogue%202025-26.pdf&prefLang=pt
11. European Security and Defence College. Core Course on Security Sector Reform (SSR): Course Curriculum. (2021). URL: <https://esdc.europa.eu/en/listapi/2021-064%20Course%20Curriculum%20-%20Core%20Course%20on%20SSR.pdf>
12. European Union Agency for Law Enforcement Training (CEPOL). Consolidated Annual Activity Report 2024. (2025). URL: <https://www.cepol.europa.eu/documents/consolidated-annual-activity-report-2024>
13. Lopatynska, I. (2021). Modern technologies for training and advanced training of Police Officers. *Ukrainska politseistyka: teoriia, zakonodavstvo, praktyka*. 2021. № 1 (1). S. 182–188. DOI: <https://doi.org/10.32366/2709-9261-2021-1-1-182-188> [in Ukrainian].
14. Ensuring justice in the EU – a European judicial training strategy for 2021–2024 : Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. COM(2020) 713 final. Brussels. (2020). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0713>
15. Jolicoeur, P. (2018). Defense Education Enhancement Program in Ukraine: The Limits of NATO’s Education Program. *Connections: The Quarterly Journal*. Vol. 17, No. 3. P. 109–119. DOI: 10.11610/Connections.17.3.08.
16. NATO. Defence Education Enhancement Programme (DEEP). URL: <https://www.nato.int/en/what-we-do/partnerships-and-cooperation/defence-education-enhancement-programme-deep>

Дата першого надходження статті до видання: 02.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 05.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 20.04.2026